

CZU: [330.34 + 340.134]:334.012

**ANALIZA POLITICILOR DE DEZVOLTARE ȘI A CADRULUI LEGISLATIV
ORIENTAT SPRE SUSȚINEREA INCUBATOARELOR DE AFACERI
LA NIVEL NAȚIONAL ȘI AL UNIUNII EUROPENE**

*Andrei MULIC, Ecaterina ULIAN**Universitatea de Stat din Moldova*

În articol este cercetat rolul politicilor de dezvoltare și al cadrului legislativ în stimularea inovațiilor în Uniunea Europeană și în Republica Moldova. Actualmente, inovațiile sunt într-o deficiență. Această problemă trebuie soluționată dacă Republica Moldova dorește să îmbunătățească calitatea vieții cetățenilor săi și, în același timp, să devină competitivă pe piața globală. Acest lucru necesită un spirit antreprenorial mai productiv. În cadrul cercetării, autorii au analizat modul în care condițiile cadrului legislativ din Republica Moldova și din UE pot deveni mai favorabile pentru susținerea incubatoarelor de afaceri și a inovării, fiind dezvoltată o strategie de reformă pentru a atinge acest obiectiv.

Cuvinte-cheie: *incubator de afaceri, legea privind falimentul, legislația privind protecția muncii, finanțarea antreprenoriatului, capital uman, Strategie Națională de Dezvoltare, diseminare de cunoștințe, reglementările pieței, asigurări sociale, impozitare.*

**ANALYSIS OF DEVELOPMENT POLICIES AND LEGISLATIVE FRAMEWORK TO SUPPORT
BUSINESS INCUBATORS AT THE NATIONAL AND THE EUROPEAN UNION LEVEL**

The article investigates the role of development policies and the legislative framework in stimulating innovations in the European Union and in the Republic of Moldova. Innovation is currently in decline, this issue must be eliminated if the Republic of Moldova wants to improve the quality of life of its citizens and, at the same time, become competitive on the global market. This requires a more productive entrepreneurial spirit. During the research, the authors analysed how the conditions of the legislative framework in the Republic of Moldova and the EU can become more favourable for supporting business and innovation incubators, a reform strategy being developed to achieve this goal.

Keywords: *business incubator, bankruptcy law, labour protection legislation, entrepreneurship financing, human capital, National Development Strategy, knowledge dissemination, market regulations, social insurance, taxation.*

Introducere

Pentru a putea fi viabilă, politica susținerii incubatoarelor de afaceri evidențiază diferențele mari dintre țările din Uniunea Europeană. Fiecare stat membru al UE a creat un set special, distinct de instituții, dintre care multe se completează reciproc.

La nivel național activitatea întreprinderilor mici și mijlocii a început să se desfășoare, ca parte independentă a dezvoltării economice a Republicii Moldova, la sfârșitul anilor 1980, când au apărut primele cooperative comerciale, care au demonstrat avantajele sistemelor financiare și economice contemporane.

O importanță deosebită pentru susținerea businessului mic și mijlociu, precum și pentru dezvoltarea incubatoarelor de afaceri a avut Legea cu privire la activitatea de antreprenoriat și întreprinderi, adoptată în anul 1992, precum și Decretul Președintelui Republicii Moldova din 1993 „Cu privire la susținerea și protecția de către stat a antreprenoriatului”. Din acel moment a început să se desfășoare activitatea întreprinderilor mici și mijlocii, au fost create condițiile și cadrul legislativ de dezvoltare și susținere a incubatoarelor de afaceri la nivel național [1].

Studiul literaturii

Cercetările savanților străini, precum North și Weingast (1989), Libecap (1993), Acemoglu și colab. (2001), Baumol (2002), Rodrik și colab. (2004), Acemoglu și Johnson (2005), Besley și Ghatak (2010), denotă că principiul juridic, conform căruia statul nu ar trebui să fie condus de decizii arbitrare luate de conducători autocați sau de oficiali guvernamentali, este esențial pentru orice țară care tinde spre prosperitate. De asemenea, drepturile de proprietate privată – titluri legale de deținere și protejarea proprietății – sunt, probabil, cele mai fundamentale dintre toate instituțiile economice și sunt relevante pentru toți participanții la cadrul structurii ecosistemului de competențe.

Un exemplu contemporan important ce se regăsește în lucrările elaborate de Jaffe și Lerner (2004), Cohen (2005), Acs și Sanders 2012 este protecția proprietății intelectuale, care a fost consolidată în ultimii ani în moduri care sunt, probabil, excesiv de defensive, în special în Marea Britanie, crescând atât costurile, cât și riscurile asociate inovației [2, p.9].

Rezultate și discuții

Vom analiza cadrul legislativ din domeniul susținerii incubatoarelor de afaceri în următoarele domenii generale:

1. *Statul de drept și protecția drepturilor de proprietate.* Acestea sunt cele mai fundamentale reguli ale sistemului economic și toate statele membre trebuie să asigure stabilitatea și securitatea. În ceea ce privește drepturile de proprietate intelectuală, trebuie găsit un echilibru esențial între interesele investitorilor și necesitatea diseminării cunoștințelor.
2. *Impozitare.* Multe tipuri de impozite influențează deciziile antreprenoriale. În timp ce ratele de impozitare tind să fie mici sau moderate, factorii de decizie politică ar trebui să depună eforturi spre simplitate decât spre facilități (vizate) și la un grad ridicat de neutralitate fiscală în ceea ce privește categoriile de proprietari, sursele de finanțare și diversele activități economice.
3. *Economii, capital și finanțe.* Aceste instituții trebuie reformate pentru a sprijini creșterea capitalului privat și crearea unei industrii dinamice a capitalului de risc, deoarece acestea sunt surse cruciale de finanțare, în special în primele etape ale proiectelor antreprenoriale. Deoarece în prezent majoritatea economiilor sunt destinate fondurilor de pensii, ar fi util să se permită investirea cel puțin a unei părți din aceste active în firme antreprenoriale, nu doar în imobiliare, acțiuni guvernamentale și obligațiuni.
4. *Piețele muncii și securitatea socială.* Trebuie să faciliteze recrutarea lucrătorilor cu abilitățile necesare, iar reformele trebuie să urmărească eliminarea reglementărilor împovărătoare pe piața muncii. Reglementările prea stricte privind ocuparea forței de muncă pot stimula, de asemenea, subiectul din ecosistemul antreprenorial spre a dezvolta mecanisme de eludare a regulilor, cele din urmă ducând la apariția economiei ascunse. În plus, stimulentele sunt cel mai bine deservite de sistemele de asigurare de stat care încurajează activarea, mobilitatea și asumarea riscurilor.
5. *Legea privind falimentul și regulamentul privind insolvența.* Eșecul afacerii oferă informații valoroase altor actori economici. Întreprinderile nereușite trebuie întrerupte, astfel încât resursele lor să poată fi redirecționate pentru o utilizare mai productivă. Deci, Legea privind falimentul și Regulamentul privind insolvența ar trebui să fie relativ generoase și să permită o „a doua șansă”. Cu toate acestea, depunerea falimentului nu ar trebui să fie un lucru prea ușor, deoarece aceasta încurajează utilizarea abuzivă și antreprenoriatul distructiv, dăunând creditorilor și societății.

Baza legislativă, în care au fost reglementate condițiile normative de activitate a micului business și condițiile de creare a incubatoarelor de afaceri, era reprezentată prin Legea cu privire la susținerea și protecția micului business, nr.112-XTTT din 20.05.1994, care stabilea condițiile economice, organizatorice și juridice de dezvoltare și susținere a microîntreprinderilor și întreprinderilor mici. În legea respectivă au fost formulate criteriile de raportare a microîntreprinderilor și întreprinderilor mici.

Pe parcursul următorilor ani, Legea cu privire la susținerea și protecția micului business a suferit modificări și completări. Astfel, în Legea privind susținerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii, nr.206 - XVT din 7.07.2006.

- * au fost introduse noi criterii de raportare a agenților micului business la microîntreprinderi, întreprinderi mici și mijlocii;
- * au fost stabilite sursele de formare a „Fondului pentru susținerea antreprenoriului și dezvoltarea micului business”;
- * a fost determinat conținutul Programelor de stat de susținere a micului business.

Ținând cont de importanța deosebită pe care o au întreprinderile respective în economia Republicii Moldova și de dificultățile pe care le întâmpină sectorul IMM-urilor, Parlamentul Republicii Moldova a aprobat Legea nr.179 din 21.07.2016 cu privire la IMM-uri [3]. Legea vizată a stabilit cadrul legal al întreprinderilor micro, mici și mijlocii și măsurile de stimulare pentru crearea și dezvoltarea incubatoarelor de afaceri, având drept scop promovarea dezvoltării durabile a IMM-urilor prin îmbunătățirea ecosistemului economic și juridic.

Totodată, Legea cu privire la IMM-uri are ca obiectiv asigurarea și creșterea competitivității la nivel național și internațional, stimularea inovațiilor economice și tehnologice și a performanțelor întreprinderilor micro, mici și mijlocii.

Tabelul 1

Statul de drept și calitatea guvernării: patru indicatori pentru țările membre ale UE, Statele Unite ale Americii și Republica Moldova

Țară	Statul de drept	Securitatea drepturilor de proprietate	Eficiența Guvernului	Calitatea reglementărilor
Finlanda	100,0	8,98	95,1	91,9
Danemarca	99,3	7,83	89,2	87,3
Suedia	96,8	7,82	88,8	89,4
Olanda	96,5	8,07	89,9	88,8
Austria	95,9	8,07	82,6	81,7
Luxemburg	94,4	8,52	85,0	85,6
Marea Britanie	94,2	8,70	84,0	90,1
Germania	93,3	7,73	87,2	86,7
Irlanda	92,0	8,12	83,5	88,2
SUA	87,4	7,25	79,5	76,3
Belgia	84,8	7,41	77,9	73,8
Franța	83,7	7,57	78,0	71,6
Estonia	81,2	6,97	68,1	86,2
Malta	77,2	6,74	67,6	72,1
Republica Cehă	75,5	5,01	67,5	70,1
Portugalia	75,3	6,41	67,1	63,8
Cipru	73,5	5,55	70,6	71,9
Slovenia	71,5	5,30	67,1	61,2
Spania	70,5	5,54	71,1	64,0
Lituania	69,7	5,41	66,7	74,5
Letonia	68,7	5,99	66,1	73,7
Polonia	67,5	5,54	62,0	71,0
Ungaria	59,5	4,56	53,9	63,7
Slovacia	58,9	4,74	63,3	67,0
Grecia	55,7	4,84	50,0	53,3
Italia	55,5	5,02	49,5	61,1
Croația	54,9	4,65	58,3	54,7
România	50,9	4,93	39,0	59,5
Bulgaria	45,2	4,11	41,6	59,0
Republica Moldova	39,9	4,02	31,3	52,1

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor Băncii Mondiale, Indicatori de guvernare mondială, 2019.

Pentru ca cetățenii și agenții economici să profite din plin de avantajele statului de drept, legile și reglementările în cauză trebuie să fie de înaltă calitate, iar guvernul trebuie să fie eficient în menținerea statului de drept. Al treilea și al patrulea indicatori din Tabelul 1 arată că diferențele dintre țările UE și Republica Moldova sunt mari și în aceste privințe. Cu toate acestea, este de remarcat faptul că calitatea legilor și reglementărilor din țările respective tinde să fie mai mare decât eficacitatea guvernului în aplicarea conformității. Probabil că acest lucru nu este surprinzător. Adoptarea legilor corecte este un lucru mai ușor decât aplicarea lor eficientă.

În plus, legislația UE obligă țările să adopte legi, însă exercită mult mai puțină influență asupra aplicării sau asigurării celor din urmă.

Conform politicilor de dezvoltare și cadrului legislativ orientat spre susținerea incubatoarelor de afaceri la nivel național, actualmente există următoarele domenii de susținere a incubatoarelor de afaceri în Republica Moldova:

- În vederea creșterii competitivității și dezvoltării spiritului antreprenorial în rândul tinerilor, documentul prevede introducerea educației antreprenoriale la toate nivelurile sistemului educațional, începând cu cel primar.
- Conform prevederilor adoptate, controalele de stat efectuate în primii trei ani de activitate a întreprinderii au caracter consultativ, cu excepția cazurilor de constatare a infracțiunilor.
- Actele normative vin să faciliteze accesarea creditelor de către întreprinderile care nu dispun de gaj suficient, oferind garanții de întoarcere a împrumutului în condițiile stabilite.
- Legea cu privire la IMM-uri stabilește crearea Consiliului Consultativ pentru IMM-uri, abilitat cu sarcina de a analiza „evoluția sectorului și de a elabora recomandări pentru îmbunătățirea mediului de afaceri. Acesta reprezintă o platformă de dialog între antreprenori și autoritățile publice cu scopul de a oferi mediului de afaceri posibilitatea de a participa la perfecționarea cadrului legislativ și normativ”.
- În același timp, antreprenorii care nu dispun de suficiente resurse pentru dezvoltarea afacerilor vor putea solicita asistență de la Fondul de garantare a creditelor întreprinderilor mici și mijlocii.

Existența acestor domenii de susținere a incubatoarelor de afaceri în Republica Moldova are două efecte:

1. Primul este efectul absolut care influențează oferta și eforturile potențialilor antreprenori din economie, întrucât o creștere absolută a impozitării antreprenorilor reduce ecompensa (dorită) după impozitare. De asemenea, împiedică extinderea finanțată din câștigurile reportate și afectează negativ poziția de lichiditate a antreprenorilor. În general, efectul absolut descurajează antreprenoriatul și împiedică apariția noilor întreprinderi și dezvoltarea firmelor.
2. Al doilea este efectul relativ, care influențează alegerea ocupației individuale și a formei organizaționale, schimbând randamentele relative de la diferite tipuri de activitate, dacă impozitul oferă un avantaj unei forme de activitate economică față de alta; astfel, o rată de impozitare mai mare poate stimula transferurile de venituri și poate afecta pozitiv antreprenoriatul (unele forme) în economie. Un efect relativ apare, de asemenea, dacă sistemul fiscal favorizează anumite forme de economii și investiții. În măsura în care structurile de finanțare și de proprietate optime diferă în funcție de industrie, tipul de firmă și vârsta întreprinderii, această non-neutralitate afectează stimulentele pentru antreprenoriat.

Ar trebui subliniat aici că există o complementaritate importantă între diferitele cote de impozitare. De exemplu, o impozitare efectivă scăzută a câștigurilor la opțiunile pe acțiuni ale angajaților pare a fi necesară pentru dezvoltarea unui mare sector de capital de risc. Mai mult, atunci când dericționăm capitalul instituțional către sectorul de startupuri antreprenoriale, este dificil de a găsi înlocuitori eficienți pentru firmele de capital de risc. În general, pentru a calcula efectul fiscal global, este necesar să se țină seama de regulile specifice de amortizare, evaluare, de impozitarea societăților și impozitarea veniturilor din dobânzi, dividende, creștere de capital și avere. Cota efectivă de impozitare generală depinde și de categoria de proprietate. În multe țări dezvoltate, cotele de proprietate directă individuală și familială sunt supuse unor impozite mai mari decât alte cote de proprietate. Valul reformelor fiscale în OCDE în anii 1980 a restrâns multe dintre aceste diferențe, dar cele care rămân provoacă un răspuns endogen în structura de proprietate a sectorului de afaceri la categoriile de proprietari cu privilegiile fiscale.

În conformitate cu argumentul general, susținem că sistemul fiscal ar trebui să se străduiască pentru o simplitate maximă și să nu soluționeze deficiențele oferind scutiri de impozite pentru anumite tipuri de proprietăți sau industrii. Reducerile fiscale sunt adesea oferite din motive imperioase și pot părea justificate atunci când sunt analizate separat. Cu toate acestea, ele prezintă dificultăți cu numeroase dezavantaje. În primul rând, sunt vulnerabile la modele de afaceri bazate pe impozite care sunt legale, dar nu în spiritul concesiunii în cauză. Mai mult, sistemele foarte complexe nu prea contează. De exemplu, dacă agenții economici pot implementa o impozitare efectivă mai mică decât cele legale, devine mai dificil să se obțină efectele comportamentale pe care politicienii ar dori să le vadă [2, p.11].

Structura sistemului fiscal afectează direct și indirect profitul net al antreprenoriatului; de asemenea, afectează prevalența și activitatea altor participanți la structura ecosistemului de competențe. Sistemul fiscal

determină raportul dintre risc și recompensă față de un potențial antreprenor și, prin urmare, stimulentele acestuia pentru a întreprinde activități antreprenoriale.

Tabelul 2

Analiza cadrului legislativ fiscal din domeniul de impozitare marginală a veniturilor plus contribuțiilor angajaților și angajatorilor

Țară	Rata de impozitare marginală pe venitul forței de muncă	Celibatar fără copil, 100% SM	Celibatar fără copil, 167% SM	Căsătoriți, 2 copii, 100% și 67% SM
Austria	50,0	60,5	42,2	60,5
Belgia	45,3	66,3	68,5	65,5
Republica Cehă	20,1	48,6	48,6	48,6
Danemarca	55,8	42,0	55,8	42,0
Estonia	19,7	41,2	41,2	41,2
Finlanda	49,1	55,5	58,5	56,2
Franța	54,0	59,3	59,8	56,4
Germania	47,5	60,2	44,3	57,7
Grecia	50,0	47,6	54,8	47,6
Ungaria	16,0	49,0	49,0	49,0
Irlanda	47,0	55,8	55,8	37,7
Italia	48,8	56,0	63,3	56,6
Luxemburg	43,6	55,5	55,5	53,0
Olanda	49,2	46,7	52,1	46,7
Polonia	20,9	37,2	37,2	37,2
Portugalia	50,3	53,9	60,8	51,1
Slovacia	21,7	46,5	46,5	46,5
Slovenia	39,0	51,0	60,4	43,6
Spania	46,0	49,9	38,0	49,9
Suedia	57,0	48,3	67,3	48,3
Marea Britanie	45,0	40,2	49,0	40,2
SUA	46,3	43,6	43,6	34,3
Republica Moldova	41,2	43,1	43,1	42,4

Sursa: Elaborat de autori în baza datelor Băncii Mondiale, Indicatori de guvernanta mondială, 2019.

Analizând coloana întâi a Tabelului 2, observăm că cele mai ridicate rate de impozitare marginală variază foarte mult în Uniunea Europeană, variind de la 16% în Ungaria la 57% în Suedia. Cu toate acestea, cea mai mare rată de impozitare marginală nu este neapărat cea mai adecvată măsură. Ar trebui, de asemenea, examinat impozitul marginal total, care este definit ca proporția costurilor totale ale forței de muncă ajustate în funcție de marjă și constă din suma contribuțiilor obligatorii de asigurări sociale plătite de angajator și / sau angajat și rata marginală a impozitului pe venit. Acest lucru se face pentru diverse familii din coloanele 2-4 din Tabelul 2.

Într-o țară precum Belgia, două treimi din costurile totale ale forței de muncă sunt impozitul pe venit și contribuțiile de asigurări sociale, în timp ce în Polonia ponderea lor este de doar jumătate. Complementaritatea instituțională poate permite unei țări să impoziteze veniturile din muncă la o rată mai mare, fără a suferi efecte de distorsiune crescute.

Cel mai important, o impozitare ridicată a muncii este mai puțin dăunătoare dacă accesul la subvenții valoroase în numerar sau în natură (cum ar fi drepturile de îngrijire a copilului și de pensionare) este legat de angajare și dacă venitul fiecărui soț este impozitat separat, decât în comun [4, p.63]. Importanța acestui ultim efect devine evidentă atunci când se compară a treia și a patra coloană din Tabelul 2 pentru Belgia și Suedia.

Principalul document de politici de dezvoltare și susținere a sectorului IMM-urilor și a incubatoarelor de afaceri este Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.685 din 13.09.2012 cu privire la Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020, precum și Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2018-2020.

Strategia de dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii pentru anii 2012-2020 oferă cadrul de politici pe termen lung și mediu privind dezvoltarea IMM-urilor din Republica Moldova în contextul trecerii de la modelul de dezvoltare economică, bazat pe consum, la o nouă paradigmă – orientată spre exporturi, investiții și inovații – a dezideratului politic de integrare europeană și a tendințelor economice mondiale.

Acest document a servit drept bază pentru elaborarea și implementarea programelor, politicilor și planurilor de acțiuni ale autorităților publice centrale și locale, precum și a proiectelor în domeniul inovațiilor ale donatorilor străini, destinate creării condițiilor necesare dezvoltării incubatoarelor de afaceri în Republica Moldova.

Pentru realizarea obiectivelor programului au fost trasate următoarele direcții prioritare:

- * Dezvoltarea parteneriatelor în afaceri;
- * Dezvoltarea economiei verzi pentru IMM-uri;
- * Îmbunătățirea accesului IMM-urilor la finanțare;
- * Dezvoltarea capitalului uman prin promovarea competențelor și culturii antreprenoriale;
- * Dezvoltarea antreprenoriatului feminin în Republica Moldova;
- * Sporirea competitivității IMM-urilor și încurajarea spiritului inovator în cadrul incubatoarelor de afaceri;
- * Ajustarea cadrului de reglementare la necesitățile dezvoltării incubatoarelor de afaceri;
- * Facilitarea dezvoltării IMM-urilor în regiuni.

Dezvoltarea sectorului IMM-urilor și a incubatoarelor de afaceri în Republica Moldova trebuie să țină în cont și de prevederile legale ale Guvernului Republicii Moldova referitor la dezvoltarea regională a republicii, care este ghidată de un spectru de documente de politici strategice și de programe în această direcție:

- Strategia Națională de Dezvoltare Regională pentru anii 2016-2020;
- Program național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027, în care se pune accentul pe dezvoltarea durabilă regională, reieșind din recunoașterea a trei zone statistice pe republică: zonele Sud, Centru și Nord.

În Republica Moldova, preocupările Guvernului privind dezvoltarea incubatoarelor de afaceri sunt precizate în multe documente legislative, precum:

1. Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova-2030”;
2. Strategia Sectorială de Dezvoltare „Educația 2020” și prioritățile de politici sectoriale pe termen mediu (2019-2020);
3. Strategia Națională privind Ocuparea Forței de Muncă pentru perioada 2017-2021;
4. Strategia Națională de Dezvoltare a Sectorului de Tineret pentru anii 2014-2020 [5].

Întru a facilita dezvoltarea incubatoarelor de afaceri în regiuni din programul menționat, sunt prevăzute acțiunile:

- * Dezvoltarea și extinderea serviciilor Centrului de Consultanță și Asistență în Afaceri în regiuni. Instituțiile responsabile sunt: Organizația pentru Dezvoltarea Sectorului Întreprinderilor Mici și Mijlocii (ODİMM) și autoritățile publice locale;
- * Dezvoltarea rețelei IA din Republica Moldova. Instituțiile responsabile sunt: Ministerul Economiei și Infrastructurii; ODİMM.

Principalele activități ale ODİMM în această direcție sunt:

- * Acordarea garanțiilor la creditare a IMM-urilor prin intermediul Fondului de Garantare a Creditelor (FGC);
- * Implementarea Programului de instruire continuă „Gestiunea Eficientă a Afacerii (GEA)”;
- * Implementarea Programului de Atragere a Remitențelor în Economie (PARE 1+ 1);
- * Implementarea programelor și proiectelor de susținere a antreprenoriatului feminin (Programul Femei în Afaceri);

Legislația și reglementările privind piețele muncii și stabilirea salariilor afectează stimulentele pentru antreprenoriat, deoarece libertatea de contractare este limitată. În consecință, reduce combinațiile posibile de factori de producție și cea mai bună utilizare a diferitelor funcții în structura abilităților, în special ale celor asociați angajaților competenți [5].

Mandatele privind securitatea muncii revin angajatorilor mai tineri și cu mai puțin capital – o categorie în care firmele antreprenoriale sunt suprareprezentate.

Plata salariilor și regulile stricte care reglementează concedierile sunt factori care împiedică antreprenorii să își adapteze forța de muncă ca răspuns la fluctuațiile pieței și la schimbările de competențe necesare, crescând astfel riscul proiectelor lor.

Legislația mai puțin strictă privind contractele de muncă temporare ar deschide un canal important pentru crearea locurilor de muncă. Cu toate acestea, din perspectiva ecosistemului, aceasta este a doua cea mai bună soluție, deoarece angajații cu contracte temporare vor fi mai puțin motivați să investească în competențe specifice întreprinderii și vor fi mai puțin atașați față de aceasta în comparație cu angajații care au contracte permanente.

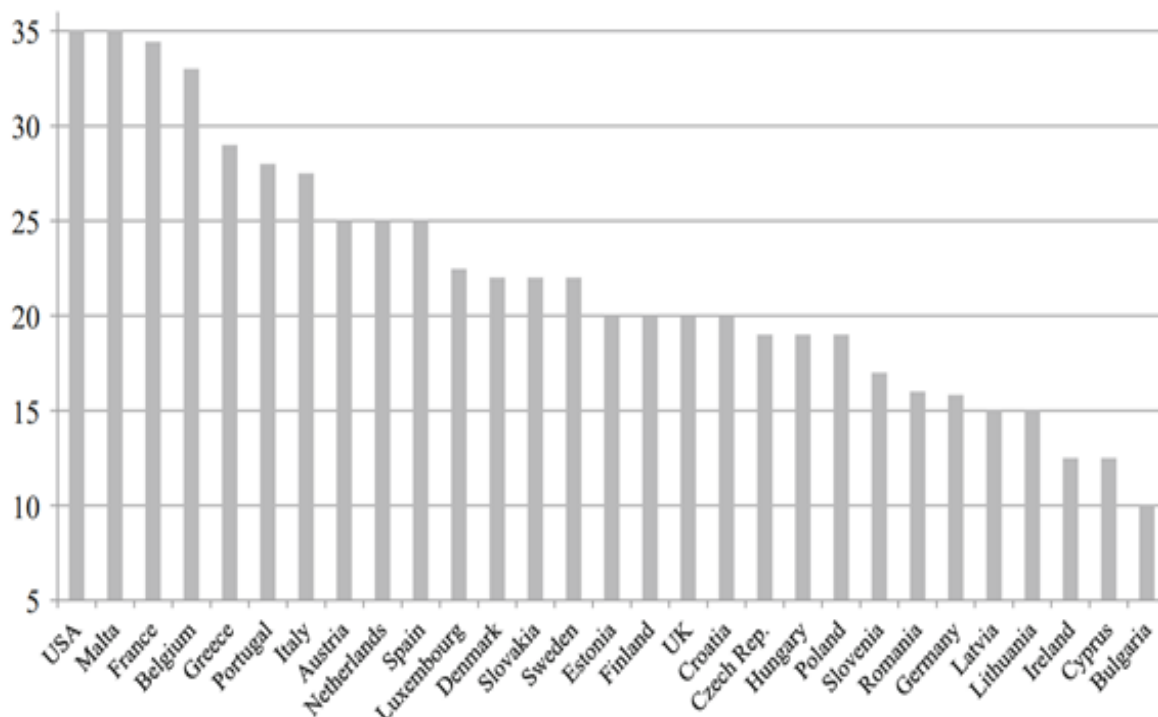

Fig.1. Analiza cadrului legislativ fiscal din domeniul impozitării veniturilor corporative.

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor Băncii Mondiale, Indicatori de guvernanta mondială, 2019.

După cum se observă din Figura 1, există diferențe mari între țările UE în ceea ce privește rata impozitului pe profit stabilită: de la 34% în Franța la 12,5% în Irlanda. În ceea ce privește impozitarea întreprinderilor, nu vedem niciun motiv pentru care Uniunea Europeană să depună eforturi pentru a apropia țările UE. În acest caz, este preferabilă o concurență instituțională sănătoasă între țările membre.

Astfel, devine mai puțin probabil că firma va fi capabilă să atragă lucrători care au abilități valoroase sau sunt înclinați să dezvolte astfel de competențe. În consecință, discrepanța mare în gradul de protecție dintre contractele permanente și cele temporare oferă un avantaj comparativ față de industriile cu calificare scăzută în care angajații sunt ușor înlocuiți. Aceste industrii tind să fie mai puțin inovatoare și au o productivitate mai mică.

Figura 2 prezintă severitatea legislației privind protecția muncii în UE și în SUA în ceea ce privește contractele temporare (axa y) și contractele permanente (axa x). Acești doi indicatori prezintă o corelație pozitivă semnificativă ($r = 0,46$). Țările anglo-saxone au în prezent cele mai puțin stricte legislații privind protecția muncii, deși majoritatea celorlalte țări și-au liberalizat în ultimele decenii legislația privind ocuparea forței de muncă permanente.

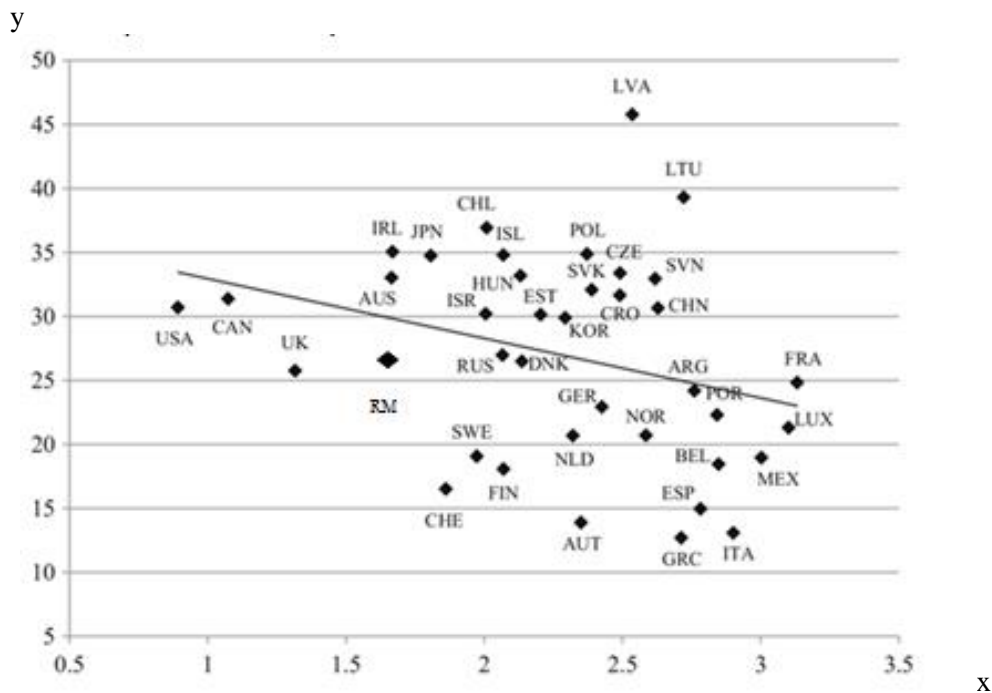

Fig.2. Severitatea legislației privind protecția muncii pentru lucrătorii permanenți și temporari din UE, SUA și RM.
Sursa: Elaborată de autori în baza datelor Băncii Mondiale, Indicatori de guvernanta mondială, 2019.

În ceea ce privește contractele temporare, Suedia și Germania au cunoscut o liberalizare semnificativă în ultimii 20 de ani; în special, acestea sunt cele două țări din UE cu cele mai ridicate rate de ocupare a forței de muncă (Fig.2). De asemenea, acestea se numără printre țările cu cea mai mare pondere a locurilor de muncă temporare. În Suedia, în 2020, până la 56% dintre tinerii care munceau, cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani, lucau în baza contractelor temporare.

Sistemul de securitate socială este strâns legat de regimul care reglementează piața muncii. Sistemele guvernamentale de asigurare a veniturilor, împreună cu legislația strictă privind securitatea muncii, tind să pedepsească persoanele care își asumă riscuri antreprenoriale [2, p.13]. Acest lucru se datorează faptului că aceste sisteme oferă beneficii relative angajaților, întrucât multe prestații de securitate socială, precum invaliditate, boală, șomaj și pensii, sunt direct legate de angajarea formală. Aceste beneficii cresc și mai mult costul oportunității de a părăsi un loc de muncă permanent ca angajat și astfel reduc stimulentele pentru antreprenariat.

Obiectivul principal de dezvoltare a incubatoarelor de afaceri la nivel national constă în contribuirea la creșterea competitivității economice la nivel european, prin dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii.

Strategiile de dezvoltare din domeniul susținerii incubatoarelor de afaceri prevăd corelarea sistemului educațional cu cerințele pieței forței de muncă în scopul sporirii eficienței economiei pentru asigurarea creșterii economice continue.

Succesul politicilor de dezvoltare și implementare a cadrului legislativ orientat spre susținerea incubatoarelor de afaceri la nivel national depinde de implicarea reală a tuturor factorilor interesați (parteneri sociali, instituții de învățământ superior, autorități publice centrale și locale).

Astfel, reieșind din politicile de dezvoltare a incubatoarelor de afaceri, direcțiile de activitate ale Guvernului Republicii Moldova, ODÎMM și RIAM vor fi următoarele:

- perfecționarea mediului economic la toate nivelurile prin utilizarea mai eficientă a potențialului economic în Republica Moldova;
- dezvoltarea unei infrastructuri de afaceri care va fi capabilă să facă față presiunilor concurențiale;
- îmbunătățirea accesului IMM-urilor incubate la informații, servicii de consultanță cu valoare adăugată ridicată, surse de finanțare etc.;
- înființarea și dezvoltarea de IMM-uri inovatoare, capabile să utilizeze în mod eficient resursele existente și care vor părăsi incubatoarele de afaceri, fiind stabile din punct de vedere financiar;

- promovarea unei cooperări strânse între principalii parteneri la nivel național, regional și local pentru realizarea unei dezvoltări economice susținute.

O gestionare eficientă a firmelor aflate în dificultate necesită o lege a falimentului și o reglementare a insolvenței bine concepute și eficiente, scopul urmărit fiind: (i) minimalizarea timpului și a costurilor pentru societate în ce privește eliminarea treptată a firmelor neprofitabile și ineficiente, astfel încât resursele să poată fi realocate către cele mai eficiente utilizări și (ii) reducerea la minimum a daunelor pentru alte părți implicate, cum ar fi creditorii, clienții, furnizorii, angajații și guvernul. Cu toate acestea, nu toate firmele insolubile ar trebui închise.

Reieșind din Strategia Națională de Dezvoltare „Moldova-2030”, am elaborat propuneri pentru strategia de dezvoltare a incubatoarelor de afaceri în Republica Moldova ca formă de susținere a IMM-urilor:

Obiectivul nr.1	Facilitarea înființării IA în zonele statistice teritoriale	
Direcții de dezvoltare (Cine suntem?)	Activități principale (Ce facem?)	Efectul (Unde mergem?)
1. Formularea condițiilor pentru acordarea asistenței tehnice IA	<ol style="list-style-type: none"> 1. Constituirea structurii organizatorice a IA și a programului și desemnarea Coordonatorului de program. 2. Recrutarea și selectarea personalului pentru echipa programului. 3. Stabilirea regulilor de funcționare și implementare ale programului. 4. Stabilirea criteriilor de selectare a Administratorului IA. 5. Stabilirea sarcinilor anuale de activitate ale Administratorului IA. 6. Stabilirea modalității și a documentației de raportare financiară a Administratorului IA. 7. Stabilirea tipurilor de contracte care vor fi încheiate. 	Stabilirea structurii organizatorice a IA și a metodologiei de funcționare și implementare a programului pentru înființarea IA din zonele țintă
2. Inființarea IA în zonele țintă	<p style="text-align: center;">Etapa I-a</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Recrutarea și selectarea Administratorului I 2. Vizite/evaluări pe teren în vederea selectării locațiilor. Selectarea locațiilor și încheierea 3. Acordurilor de cofinanțare cu APL. 4. Inițierea activităților specifice IA, amenajarea/reabilitarea spațiilor. <p style="text-align: center;">Etapa a II-a</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Organizarea procesului de atragere a potențialilor clienți ai IA. 6. Instruirea unui număr de 5-10 potențiali clienți . 7. Organizarea procesului de selecție. Selectarea unui număr de 7-10 de antreprenori în baza planurilor de afaceri întocmite de către aceștia. 8. Încheierea contractelor între Administratorul IA și IMM-urile selectate în vederea incubării. 9. Asigurarea spațiului de lucru independent pentru fiecare IMM. 10. Asigurarea serviciilor comune și specializate pentru IMM-urile incubate. 11. Monitorizarea și evaluarea rezultatelor conform procedurilor stabilite în program 	Selectarea rezidenților (intreprinderile noi create) pentru incubare
Asistarea IA existente în ecosistemul academic (USM)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizarea de seminare speciale de instruire pentru managerii și personalul IA. 2. Desfășurarea de activități de atragere de fonduri suplimentare necesare derulării activităților IA. 3. Incurajarea colaborării între IA asistate și alte instituții similare din Republica Moldova și din străinătate. 4. Organizarea de întâlniri și prezentări pe diferite teme de afaceri pentru IMM-uri incubate. 5. Monitorizarea activităților IA. 	Asigurarea sustenabilității IA înființate

Fig.3. Propuneri pentru strategia de dezvoltare a incubatoarelor de afaceri în Republica Moldova ca formă de susținere a IMM-urilor.

Sursa: Elaborată de autori.

Există diferențe semnificative între țările UE în ceea ce privește ușurința de soluționare a insolvenței. Conform datelor, Finlanda și Germania sunt considerate a avea cele mai bune cadre de reglementare în acest sens (mai bune decât cele din Statele Unite) și restul țărilor din Europa de Vest au, de asemenea, un scor înalt, cu excepția Luxemburgului. Între timp, țările din Europa de Est și din regiunea Mării Mediterane au un nivel scăzut, cu excepția Portugaliei, Sloveniei și Ciprului.

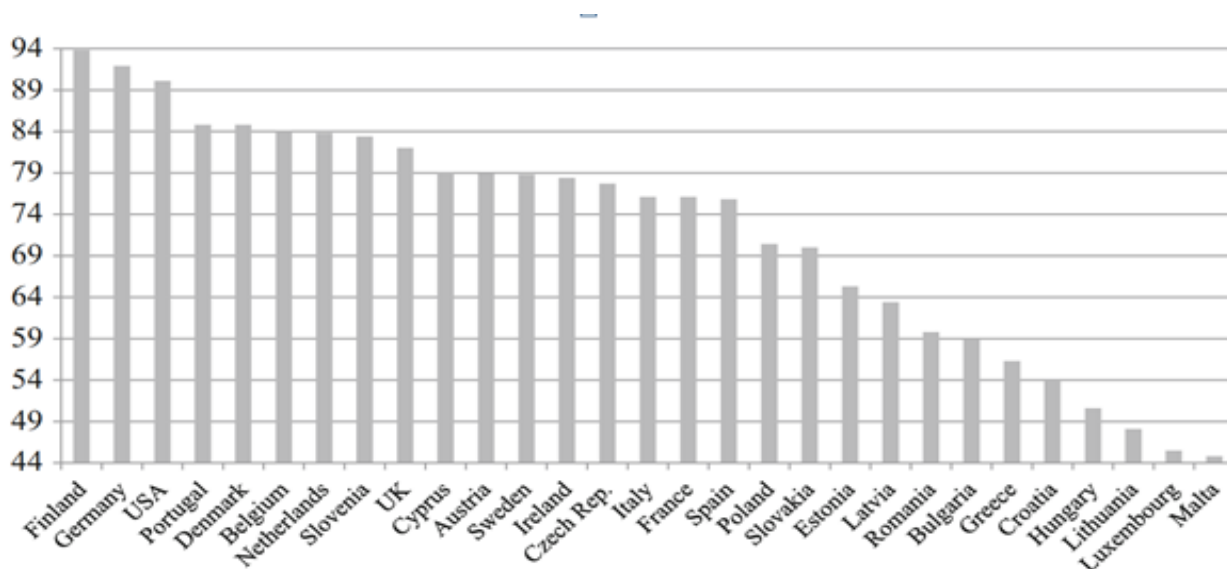

Fig.4. Ușurința de soluționare a insolvenței în UE și în SUA.

Sursa: Elaborată de autori în baza datelor Băncii Mondiale, Indicatori de guvernanta mondială, 2019.

Concluzii

Țările în curs de dezvoltare (inclusiv Republica Moldova) trebuie să-și îmbunătățească cadrul legislativ din domeniul susținerii incubatoarelor de afaceri pentru a deveni mai inovatoare și mai antreprenoriale, însă acest lucru nu se poate face separat. Reformele în această direcție trebuie combinate cu consolidarea statului de drept și cu protecția drepturilor de proprietate; în caz contrar, reformele pot fi inefficiente sau chiar pot contribui la abuz și fraudă.

Reglementarea în materie de insolvență, precum cea finlandeză (care echilibrează protecția și restructurarea firmelor notorii sănătoase, descurajează căutarea de chirie și încurajează în continuare asumarea riscurilor antreprenoriale), este posibilă numai dacă țările ocupă un loc înalt în ceea ce ține de statul de drept, eficiența guvernului și securitatea drepturilor de proprietate.

Obiectivele principale ale strategiei de dezvoltare a incubatoarelor de afaceri în Republica Moldova ca formă de susținere a IMM-urilor, pentru perioada 2021-2023, sunt următoarele:

1. Facilitarea înființării incubatoarelor de afaceri în zonele statistice teritoriale;
2. Crearea premiselor pentru înființarea și dezvoltarea de noi incubatoare de afaceri în alte zone cu potențial economic și social ridicat;
3. Asistarea incubatoarelor de afaceri existente în cadrul USM.

Referințe:

1. Legea cu privire la activitatea de antreprenariat și întreprinderi, nr.845-XII din 03.01.92. În: *Monitorul Parlamentului*, 1994, nr.2, art.33.
2. ELERT, N., HENREKSON, M., STENKULA, M. *Institutional Reform for Innovation and Entrepreneurship*. An Agenda for Europe Springer, 2017. ISBN 978-3-319-55092-3 (eBook)
3. Legea privind susținerea sectorului întreprinderilor mici și mijlocii, nr.179 din 21.07.2016. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2016, nr.306-313, art.651.
4. ACS, Z.J., AUTIO, E., & SZERB, L. *Global entrepreneurship and development index 2014*. Washington, D.C.: Global Entrepreneurship and Development Institute, 2014.

5. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr.463 din 23.05.2018 „Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sectorului IMM-urilor pentru anii 2018-2020”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr.167-175, art.514.

Notă: Articolul este elaborat în cadrul Proiectului de cercetare *Evaluarea multidimensională și dezvoltarea ecosistemului antreprenorial la nivel național și regional în vederea impulsivării sectorului IMM în Republica Moldova*, cifrul 20.80009.0807.38.

Date despre autori:

Andrei MULIC, doctor, conferențiar universitar, Facultatea de Științe Economice, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: andreimulic@yahoo.com

ORCID: 0000-0001-6207-1216

Ecaterina ULIAN, doctorandă, Școala doctorală Științe Economice, Universitatea de Stat din Moldova.

ORCID: 0000-0001-6105-1221

Prezentat la 21.05.2021